

WILLIAM SHAKESPEARE

Af programredaktør Lise Kaiser

William Shakespeare blev født i 1564 i Stratford-upon-Avon. Hans far var handskemager og hans mor af godsejerslægt. Shakespeare kom på King's New School i Stratford, og allerede som 18-årig giftede han sig ved kirkens dispensation med den omkring ti år ældre Anne Hathaway.

I de næste syv år har man ingen oplysninger om hans liv, hvorfor de kaldes "de forsvundne år", men man har beviser for, at han i 1592 var blevet en etableret skuespiller og dramatiker i London. I 1594 blev han medlem og medejer af teatertruppen Lord Chamberlain's Men – på dette tidspunkt kunne kvinder endnu ikke optræde på en scene – og fem år senere byggede de deres eget udendørsteater, Globe, ved Themsen i London. Her blev mange af Shakespeares største stykker opført, og truppen, der i 1603 skiftede navn til The King's Men, opnåede stor succes. Under en opførelse af *Henrik den ottende* i 1613 brændte Globe, hvorefter man flyttede til det mindre indendørsteater Blackfriars, der med forbedrede tekniske faciliteter gjorde det muligt at benytte sig af mere spektakulære elementer i forestillingerne.

Omkring 1612 holdt Shakespeare med stor sandsynlighed op med selv at optræde og flyttede hjem til Stratford som en meget velhavende og feteret mand. Han slog sig ned med sin familie i et af byens største huse, hvor han tilbragte sine sidste leveår. Han døde i 1616 og er begravet ved Holy Trinity Church i Stratford.

William Shakespeare skrev mere end 30 skuespil og omkring 150 sonetter. Ingen af hans stykker kendes i originaludgaver, men udelukkende i de uautoriserede kvartudgaver samt i den såkaldte folioudgave, der blev udgivet af Shakespeares venner og beundrere i 1623, og som formodentlig har været forholdsvis tæt på de oprindelige tekster. Han skrev inden for mange genrer, historiske stykker, tragedier, komedier og romancer, og blandt de mest berømte kan nævnes *Richard den tredje* fra 1592, *En skærsommernatsdrøm* fra 1594-96, *Romeo og Julie* fra 1591-95, *Købmanden i Venedig* fra 1596-97, *Stor ståhej for ingenting* fra 1598, *Som man behager* fra 1599-1600, *Helligtrekongersaften* fra 1600-01, *Hamlet* fra 1601-02, *Othello* fra 1603-04, *Kong Lear* fra 1604-05, *Macbeth* fra 1606, *Et vintereventyr* fra omkring 1609-11 og *Stormen* fra 1611.

Shakespeare er uden sammenligning den største dramatiker, der har levet. Hans stykker er oversat til alle tænkelige sprog og er de mest opførte skuespil i verden. Han forstod at udnytte teaterkunstens muligheder og virkemidler, og han formåede ved hjælp af sit formidable ordforråd at fremkalde både latter og tårer. Hans unikke evne til at belyse alle sider af menneskets eksistentielle livsbetingelser og den menneskelige natur gør, at hans værker til alle tider vil være relevante, vedkommende og enestående.

Tragedien om Romeo og Julie blev højst sandsynligt skrevet mellem 1591 og 1595. Det vides ikke med sikkerhed, hvornår førsteopførelsen fandt sted, men skuespillet udkom i kvartudgaver i henholdsvis 1597 og 1599 og i folioudgave i 1623. Shakespeare var, da

han skrev stykket, omkring 30 år gammel og havde allerede høstet stor succes som skuespiller og dramatiker.

Historien om de to unge elskende, der må vælge døden på grund af deres familiers meningsløse strid, var adskillige gange tidligere blevet fortalt og beskrevet. Helt tilbage i Ovids *Metamorfoser* er der paralleller til Shakespeares fortælling, men hans største inspirationskilde menes at have været den italienske digter Matteo Bandello, der i 1554 udgav *Giuletta e Romeo*, samt Arthur Brookes lange, fortællende digt *The Tragical History of Romeus and Juliet* fra 1562, som blev genfortalt af William Painter i 1566 i *The Palace of Pleasure*.

I Painters digt foregik handlingen over flere måneder, men Shakespeare valgte at komprimere historien til fire dage – fra søndag morgen til torsdag morgen – og på denne korte tid modnes Romeo og Julie og bliver voksne. Allerede mens Shakespeare levede, var *Romeo og Julie* et meget populært skuespil, og siden er det sammen med *Hamlet* blevet et af hans mest kendte og opførte værker. De to titelrollefigurer har fået status som det ultimative symbol på ung kærlighed, der er dømt til undergang.

Ud over utallige teaterversioner har den sørgelige kærlighedshistorie været en stor inspirationskilde inden for alle grene af kulturen, og det er umuligt at holde tal på alle de værker, der er skabt over emnet. Ikke mindst på film er fortællingen blevet fortalt adskillige gange, mest markant i 1936, hvor George Cukor iscenesatte Norma Shearer og Leslie Howard, i 1968 af Franco Zeffirelli i en for den tid kontroversiel indspilning samt i 1996 i *Romeo + Juliet* med Claire Danes og Leonardo DiCaprio, hvor instruktøren Baz Luhrmann lod dramaet foregå i nutidens Verona Beach, men med Shakespeares originale dialog.

Der er skrevet omkring 30 operaer om Romeo og Julie, blandt andet i 1830 af Vincenzo Bellini og i 1867 af Charles-François Gounod. Store, symfoniske værker med samme tema er komponeret af Hector Berlioz i 1839, Pjotr Tjajkovskij i 1869 og Sergej Prokofjev i 1935-36, og i nyere tid har musikere som Duke Ellington, Peggy Lee, The Supremes, Bruce Springsteen, Tom Waits, Lou Reed og Dire Straits ladet sig inspirere.

Den mest originale fortolkning af historien er måske stadig musicalen *West Side Story* fra 1957 med musik af Leonard Bernstein, tekst af Stephen Sondheim og koreografi af Jerome Robbins. Her er handlingen henlagt til New Yorks West Side, hvor to rivaliserende bander med forskellig etnisk baggrund indleder en krig mod hinanden, da den unge, hvide Tony fra den ene bande med fatale følger bliver forelsket i puertoricanske Maria, hvis bror er leder af den anden.